

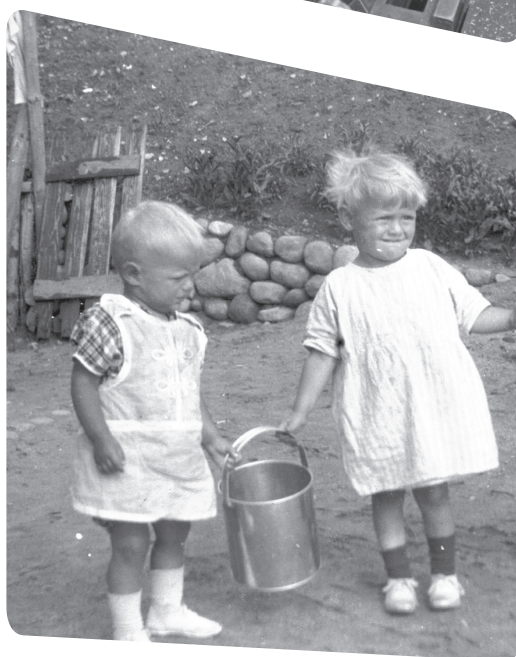
SJOVE LEGE OG SURE PLIGTER

BARN I VEJLE UNDER INDUSTRIALISERINGEN 1890-1930.

Baggrundsmateriale
til TIDSREJSEN

Fotos: Vejle Stadsarkiv

SJOVE LEGE OG SURE PLIGTER

TIDSREJSEN

Fra landarbejder til industriarbejder

I 1800-tallet voksede byerne, man fik industri og fabrikker. I årene mellem 1870 og 1910 var der rigtig mange, der tog til byerne for at arbejde på de nye fabrikker. Det var bl.a. husmænd og landarbejdere, der flyttede fra landet til byen for at få arbejde. Men netop disse år var de hårdeste for arbejderne: Arbejdsdage på 11 timer, ingen ferie, en lejlighed med kun et værelse til en familie med fem-seks børn. Og meget ofte for lidt og for dårlig mad. Var man heldig, var der varm mad til middag hver dag. Ellers spiste man rugbrød med fedt. I de fattigste familier var det kun faderen, der fik pålæg på brødet.

Foto: Vejle Stadsarkiv

Vel ankommet til byen var det svært at finde ledige lejligheder, da byggeri af boliger til den store tilstrømning af arbejdere med deres familier tog tid. I perioden 1880 til 1920 steg Vejles befolkningstal med 15.000 indbyggere.

Alle hjalp til med at skaffe mad, tøj og brændsel. Moderen arbejdede ofte med vask og strykning for de rige familier. Hun lavede også mad og syede og reparerede tøj. Nyt tøj fik man ikke tit. Som regel blev tøjet genbrugt, lappet og syet om mange gange. Strømperne blev stoppet igen og igen. Børnene passede deres små søskende, pudsede sko og hjalp med at finde brænde og lave mad. Når de blev større, fik de arbejde som bud og barnepige eller arbejdede på værksteder og fabrikker.

Foto: Vejle Stadsarkiv

Ofte bestod familier af forældre og fem-seks børn, så de store børn måtte hjælpe til med at passe deres mindre søskende, ligesom de skulle hjælpe til med husholdningen eller tjene penge udenfor hjemmet.

En hverdag med skole, arbejde og leg

Børns arbejde gik ud over skolegangen. Nogle steder gik børnene i skole den halve dag og arbejdede resten af dagen. Andre steder arbejdede de en dag og gik i skole den næste. Nogle børn var så trætte, at de faldt i søvn i timen. De blev som regel vækket med et rap over fingrene. Nogle lærere havde dog ondt af børnene og lod dem sove videre. Men i 1873 begrænsede en lov børnearbejdet. Kun børn over 10 år måtte arbejde på fabrikker, og kun 6½ time om dagen. Når børnene blev konfirmeret var de voksne. Nogle fortsatte med at gå i skole, andre kom ud at tjene. Mange blev ung pige i huset eller karl på en gård. De kunne også komme i lære eller få arbejde på en fabrik.

SJOVE LEGE OG SURE PLIGTER

TIDSREJSEN

Foto: Vejle Stadsarkiv

Mange børn havde arbejde efter skole som bud, arbejdsdreng på en fabrik eller som pige med vasketøj eller andet husligt arbejde.

Om søndagen og i de få fritimer legede børnene. Legekammerater var der som regel nok af. Men indendørs var der sjældent plads til leg. Så brugte man gaden eller baggården. Man legede skjul, gemmelege og tagfat. Pigerne sjippede, hinkede, spillede bold og legede sanglege. Drengene legede med top, spillede med knapper eller kugler og løb med trillebånd. Dyrt legetøj og cykler var der ingen arbejdsbørn, der havde.

Foto: Vejle Stadsarkiv

Når børn ville lege foregik det som regel udendørs på gaden eller i baggården, da børn sjældent havde deres eget værelse i de små lejligheder.

Fritid

I 1920'erne begyndte mange voksne at tale om, hvad de skulle lave i fritiden. Det havde været almindeligt at arbejde 10-12 timer om dagen, også om lørdagen. Efter 1919 havde mange arbejdere fået en arbejdsdag på otte timer. Nu hed det otte timers arbejde, otte timers fritid og otte timers hvile. Det gav mere tid til familien, og der var tid til at dyrke nye interesser. Mange brugte fritiden i sportsklubber. Det var populært at gå til fodbold, gymnastik og håndbold. Det gjaldt om at bruge sin krop og komme ud i naturen. Raske drenge og piger gik til spejder. Cykelture var populære for både børn og voksne. Men aftener og eftermiddage kunne også bruges i teatret.

Foto: Vejle Stadsarkiv

Fodbold blev hurtigt en populær sport, først hos de voksne og senere hos børnene.